

Dôvodová správa

A. Všeobecná časť

Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky o záujme Slovenskej republiky udeliť národné vízum vybraným skupinám štátnych príslušníkov tretích krajín vo vybraných zamestnaniach v oblasti priemyslu (ďalej len „návrh nariadenia“) sa predkladá ako iniciatívny materiál.

Právnu úpravou sa navrhuje ustanoviť podmienky a účel na vyjadrenie záujmu Slovenskej republiky na udelenie národného víza na účel zamestnania štátnym príslušníkom vybraných tretích krajín (Arménskej republiky, Azerbajdžanskej republiky, Bosny a Hercegoviny, Čiernej Hory, Filipínskej republiky, Gruzínska, Indonézskej republiky, Kazašskej republiky, Kirgizskej republiky, Moldavskej republiky, Nepálskej federatívnej demokratickej republiky, Severomacedónskej republiky, Srbskej republiky, Tadžickej republiky, Turkménska, Ukrajiny alebo Uzbekkej republiky) vo vybraných profesiách v oblasti priemyslu, ktoré sú dlhodobo identifikované ako zamestnania s nedostatkom pracovnej sily, najmä v rozširujúcej sa automobilovej výrobe, a to podľa štatistickej klasifikácie zamestnaní nasledovne

- a) 8121999 – operátor zariadenia v hutníckom a zlievarenskom priemysle inde neuvedený,
- b) 8141000 – operátor stroja na výrobu výrobkov z gumy,
- c) 8211000 – montážny pracovník (operátor) v strojárskej výrobe,
- d) 8219003 – montážny pracovník v chemickej, gumárenskej a plastikárskej výrobe,
- e) 8212002 – montážny pracovník (operátor) elektronických zariadení,
- f) 8344000 – operátor vysokozdvížneho vozíka,
- g) 7223001 – nastavovač CNC strojov,
- h) 7212002 – zvarač kovov,
- i) 7223003 – obrábač kovov,
- j) 7411001 – stavebný a prevádzkový elektrikár,
- k) 5153003 – údržbár.

Potreba prijatia tejto právnej úpravy vychádza z naliehavosti situácie u niektorých povolaniach, ktoré sú dlhodobo identifikované ako zamestnania s nedostatkom pracovnej sily, najmä v rozširujúcej sa automobilovej výrobe. Platnosť parametrov a podmienok sa navrhuje na obdobie kalendárneho roka s možnosťou úpravy v prípade potreby zohľadnenia aktuálnej situácie na trhu práce v Slovenskej republike. Navrhuje sa národné víza udeliť spolu v počte najviac 2 000 v kalendárnom roku. Účinnosť sa navrhuje dňom vyhlásenia v Zbierke zákonov SR.

Návrh nariadenia vlády je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky a zákonmi, ako aj s medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná, a súčasne je v súlade s právom Európskej únie.

Predložený návrh nariadenia vlády bude mať pozitívny vplyv na podnikateľské prostredie, pozitívny sociálny vplyv a nebude mať vplyv na rozpočet verejnej správy, vplyv na životné prostredie, informatizáciu spoločnosti, služby verejnej správy pre občana a na manželstvo, rodičovstvo a rodinu.

B. Osobitná časť

K § 1

Návrhom sa navrhuje ustanoviť podmienky a účel na vyjadrenie záujmu Slovenskej republiky na udelenie národného víza podľa § 15 ods. 1 písm. d) zákona o pobyte cudzincov na účel zamestnania štátnym príslušníkom vybraných tretích krajín vo vybraných profesiách v oblasti priemyslu za podmienok ustanovených v tomto nariadení.

Právnu úpravou sa navrhuje umožniť udelenie národného víza na účel zamestnania z dôvodu záujmu Slovenskej republiky štátnym príslušníkom Arménskej republiky, Azerbajdžanskej republiky, Bosny a Hercegoviny, Čiernej Hory, Filipínskej republiky, Gruzínska, Indonézskej republiky, Kazašskej republiky, Kirgizskej republiky, Nepálskej federatívnej demokratickej republiky, Moldavskej republiky, Severomacedónskej republiky, Srbskej republiky, Tadžickej republiky, Turkménska, Ukrajiny alebo Uzbeckej republiky, ktorí budú zamestnaní v zamestnaní podľa štatistickej klasifikácie zamestnaní

- a) 8121999 – operátor zariadenia v hutníckom a zlievarenskom priemysle inde neuvedený,
- b) 8141000 – operátor stroja na výrobu výrobkov z gumy,
- c) 8211000 – montážny pracovník (operátor) v strojárskej výrobe,
- d) 8219003 – montážny pracovník v chemickej, gumárenskej a plastikárskej výrobe,
- e) 8212002 – montážny pracovník (operátor) elektronických zariadení,
- f) 8344000 – operátor vysokozdvížneho vozíka,
- g) 7223001 – nastavovač CNC strojov,
- h) 7212002 – zvárač kovov,
- i) 7223003 – obrábač kovov,
- j) 7411001 – stavebný a prevádzkový elektrikár,
- k) 5153003 – údržbár.

Výber zamestnaní a určenie počtu udelených národných víz vychádza z údajov o voľných pracovných miestach. Vzhľadom na dlhodobý vysoký počet voľných pracovných pozícií v pomere k počtu pracujúcich v dotknutých triedach ISCO a k dôležitosti výroby pre ekonomiku ako celok, tieto profesie sú vhodnými na realizáciu čiastočného otvorenia trhu práce.

Nakoľko národné vízum podľa návrhu tohto nariadenia predstavuje inštitút, ktorý oprávňuje štátneho príslušníka na vstup a zdržiavanie sa na území Slovenskej republiky za účelom zamestnania vo vybraných profesiách, je možné ho udeliť len tomu štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý v čase podania žiadosti o jeho udelenie nemá udelený prechodný pobyt na účel zamestnania podľa § 23 zákona o pobyte cudzincov alebo nemá podanú žiadosť o udelenie prechodného pobytu na účel zamestnania podľa § 23 zákona o pobyte cudzincov alebo mu už nebolo národné vízum podľa podmienok a účel tohto nariadenia udelené..

Po skúsenostiach s udeľovaním iných národných víz sa vychádza z potreby posilnenia ochrany pracovnej sily zo zahraničia, a to jej umiernením u etablovaného zamestnávateľa bez indikácie možného porušenia sociálnej ochrany zamestnanca. Záujem Slovenskej republiky na udelení národného víza je teda vyslovený len vo vzťahu k zamestnávateľovi, ktorý je usadený na území Slovenskej republiky najmenej štyri roky, nemal uloženú pokutu za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania v období dvoch rokov pred predložením zoznamu štátnych príslušníkov tretej krajiny a má splnené daňové povinnosti (v zmysle zákona č. 595/2003 Z. z.) a povinnosti odvodu na zdravotné poistenie, sociálne poistenie a starobné dôchodkové sporenie.

Podľa zákona o pobyte cudzincov sa národné vízum udeľuje na pobyt dlhší ako tri mesiace, najviac na jeden rok. Navrhuje sa preto ustanoviť dĺžku platnosti udeleného národného víza taktiež na obdobie najviac jedného roka. Štátny príslušník tretej krajiny bude mať možnosť pokračovať vo výkone zamestnania aj po uplynutí platnosti národného víza, a to na základe štandardných schém pobytových dokladov, napr. prechodný pobyt na účel zamestnania, o ktoré môže požiadať počas platnosti udeleného národného víza. Z toho dôvodu sa zároveň navrhuje, že národné vízum nie je možné udeliť opätovne na ten istý účel.

Navrhuje sa určiť počet udelených národných víz v súhrne 2 000 za kalendárny rok, ktorý je odvodený od predpokladanej potreby trhu práce v oblasti priemyslu na jeden kalendárny rok s prihliadnutím na elimináciu tlaku na mzdy na trhu práce.

K § 2

Nastavenie parametrov udeľovania národných víz vychádza z dobrej praxe pri aplikácii nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 269/2022 Z. z. o záujme Slovenskej republiky udeliť národné vízum relokovaným štátnym príslušníkom tretej krajiny a ich rodinným príslušníkom a nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 113/2023 Z. z. o záujme Slovenskej republiky udeliť národné vízum vybraným skupinám štátnych príslušníkov tretích krajín s využitím tzv. zoznamov potvrdených na vnútroštátnej úrovni. Návrh na schválenie takéhoto zoznamu bude zamestnávateľ predkladať Ústrediu práce, sociálnych vecí a rodiny (do elektronickej schránky) elektronicky prostredníctvom ústredného portálu verejnej správy podpísaný kvalifikovaným elektronickým podpisom.

Zároveň sa navrhuje, že Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny predkladá zoznam, s ktorým vyjadruje súhlas, Ministerstvu zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky a Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky, a to do piatich pracovných dní od predloženia návrhu zoznamu zamestnávateľom.

Zoznam obsahuje údaje o štátnom príslušníkovi tretej krajiny, ktoré umožňujú jeho identifikáciu v procese udeľovania národných víz – t.j. meno a priezvisko; dátum narodenia; druh a číslo platného cestovného dokladu, štátna príslušnosť; kód a názov zamestnania podľa štatistickej klasifikácie zamestnaní, na ktoré bude národné vízum udelené a názov a identifikačné číslo organizácie, u ktorej bude vykonávať zamestnanie; identifikáciu zastupiteľského úradu alebo oddelenia cudzineckej polície Policajného zboru, na ktorom bude podaná žiadosť o národné vízum.

K § 3

Navrhuje sa ustanoviť rozsah dokladov potvrdzujúcich účel pobytu pre udelenie národného víza na účel zamestnania. Účelom je preukázanie účelu pobytu, ako aj schopnosti vykonávať vybrané zamestnania podľa § 1 písm. a), ktoré si na svoj výkon vyžadujú osobitnú kvalifikáciu alebo zručnosti.

K § 4

Navrhuje sa ustanoviť povinné náležitosti udeleného národného víza tak, aby bolo zrejmé na aký účel sa vydáva a umožňovalo prípadný výkon kontroly.

K § 5

Na účely vykonania § 17 ods. 8 zákona o pobyte cudzincov sa navrhujú ustanoviť situácie, ktoré sa považujú za neplnenie účelu, na ktorý bolo vízum udelené, a to ak štátny príslušník tretej krajiny

- a) vstúpi do pracovnoprávneho vzťahu k inému zamestnávateľovi, než ku ktorému mu bolo udelené národné vízum, alebo začal vykonávať iné zamestnanie, než na aké mu bolo udelené národné vízum,
- b) podá žiadosť o udelenie prechodného pobytu na účel zamestnania k inému zamestnávateľovi, ako k tomu, u ktorého štátny príslušník tretej krajiny vykonáva zamestnanie na základe udeleného národného víza.

Naopak, v prípade podania žiadosti o udelenie prechodného pobytu na účel zamestnania u rovnakého zamestnávateľa a na rovnakom pracovnom mieste sa uplatní štandardný postup udeľovania povolenia na pobyt na účel zamestnania. Štátny príslušník tretej krajiny má v takom prípade vytvorený dostatočný priestor pre získanie prechodného pobytu na účel zamestnania v zamestnaní, na ktoré mu bolo udelené národné vízum.

K § 6

Navrhuje sa ustanoviť, že zamestnávateľ môže zamestnávať štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorému bolo udelené národné vízum na účel zamestnania podľa § 23a ods. 1 písm. ag) tretieho bodu zákona o službách zamestnanosti.

K § 7

Na základe spoločného stanoviska z plenárneho zasadnutia Hospodárskej a sociálnej rady Slovenskej republiky zo dňa 21. augusta 2023 sa v súlade s § 19 ods. 6 písm. f) zákona č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2023 účinnosť nariadenia navrhuje dňom vyhlásenia v Zbierke zákonov SR.